

Páneurópai Piknik Sopron 2009

T T Ö R É S H A T Á R Á T T Ö R É S
B O R D E R B R E A K T H R O U G H
N Z D U R C H B R U C H G R E N Z D
T T Ö R É S H A T Á R Á T T Ö R É S
B á R D E R B R E A K T H R O U G H
N Z D U R C H B R U C H G R E N Z D
határátörés
u n z d u r c h b r u c h h g
b o r d e r b r e a k t h r o u g h h a t á r á t t ö
törés
G r e n z d u r c h b r u c h á r b N Z D
d e r b r e a k t h r o u g h
e n z d u r c h b r u c h h a t á r á t t ö r é s e é g
border breakthrough
T T Ö R É S H A T Á R Á T T Ö R É S
B o r d e r b r e a k t h r o u g h h
Z d u r c h b r u c h c
b o n d e r b r e a k t h r o u g h d
N Z D U R C H B R U C H G R E N Z D
T T Ö R É S H A T Á R Á T T Ö R É S
B O R D E R B R E A K T H R O U G H
N Z D U R C H B R U C H G R E N Z D
T T Ö R É S H A T Á R Á T T Ö R É S
B O R D E R B R E A K T H R O U G H
N Z D U R C H B R U C H G R E N Z D
T T Ö R É S H A T Á R Á T T Ö R É S
B O R D E R B R E A K T H R O U G H
N Z D U R C H B R U C H G R E N Z D

H A T Á
B O R D
G R E N
H A T Á
B O R D
G R E N
H A T Á
B O R D
G R E N

Jelen projekt az Európai Bizottság támogatásával valósult meg.
A kiadvány kizárólag a szerző nézeteit tükrözi, a Európai Bizottság
nem vállal felelősséget a kiadvány tartalmának bármely egyéb irányú
felhasználásáért.

Dieses Projekt wurde mit Unterstützung der Europäischen Kommission
finanziert. Die Verantwortung für den Inhalt dieser Veröffentlichung
trägt allein der Verfasser; die Kommission haftet nicht für die weitere
Verwendung der darin enthaltenen Angaben.

This project has been funded with support from the European
Commission. This publication reflects the views only of the author,
and the Commission cannot be held responsible for any use
which may be made of the information contained therein.

Határáttörés

Border Breakthrough

Grenzdurchbruch

A R Á T T Ö R É S H A T Á R Á T T Ö R É S
A K T H B O U G H B O R D E R B R E A K T
U C H G R E N Z D G R E N Z D U R C H B R
A R Á T T Ö R É S H A T Á R Á T T Ö R É S
A K T H B O U G H B O R D E R B R E A K T
U C H G R E N Z D G R E N Z D U R C H B R
A R Á T T Ö R É S H A T Á R Á T T Ö R É S
A K T H B O U G H B O R D E R B R E A K T
U C H G R E N Z D G R E N Z D U R C H B R

Impresszum

A kiadványt Sopron Megyei Jogú Város Önkormányzata készítette
az Európai Unió Kultúra Programjának támogatásával.

Felelős kiadó: Dr. Fodor Tamás, Sopron polgármestere
Arculatterv: Szűcsy Róbert, Solbus Design Bt.
Fordítás: Nyugat–magyarországi Egyetem Idegen Nyelvi Központ, Sopron
A kiadványban szereplő fotográfákat Lobenwein Tamás készítette.
A fényképek jogaival Lobenwein Tamás örökösei rendelkeznek.

© Sopron Megyei Jogú Város Önkormányzata, 2009

Dr. Fodor Tamás
Sopron Megyei Jogú
Város polgármestere
Bürgermeister der
Komitatsstadt Sopron
Mayor of the City and
County of Sopron

Hűség, szabadság, európaiság

A soproniak a történelem során sokszor tettek tanúbizonyságot hazaszeretetükről és európaiságukról. 1921-ben népszavazással döntöttek arról, hogy hűek maradnak a magyar hazához, amivel Sopron kiérdemelte a Civitas Fidelissima, a leghűségesebb város elismerést.

Az emberek szabadság iránti vágyát és elkötelezettségét pedig ékesen bizonyította az 1989-es Páneurópai Piknik, amikor több száz keletnémet polgár törte át a vasfüggönyt. Sopron minden korban a találkozások és új utak kiindulásának színhelye volt. Szeretnénk, ha a Páneurópai Piknik Európa újraegyesítésének szimbólumává, helyszíne pedig a nemzeti és európai történelem zarándokhelyévé válna.

Treue, Freiheit, Europäertum

Im Laufe der Geschichte stellten die Soproner sowohl ihre Heimatliebe als auch ihr Europäertum oft unter Beweis. 1921 entschieden sie in einer Volksabstimmung, dass sie ihrer ungarischen Heimat treu bleiben wollen, deshalb wurde Sopron mit dem Titel Civitas Fidelissima, die treueste Stadt ausgezeichnet.

Ihren Drang und ihre Liebe zur Freiheit brachten die Menschen beim Paneuropäischen Picknick 1989 deutlich zum Ausdruck, als mehrere hundert ostdeutsche Bürger die Chance nutzten, die ihnen die Organisatoren des Picknicks boten und den Eisernen Vorhang durchbrachen. Sopron war zu jeder Zeit Schauplatz von Begegnungen und Ausgangspunkt für neue Wege. Wir würden uns wünschen, dass dieser Ort, am dem vor 20 Jahren ein entscheidender Schritt in Richtung europäischer Einheit getan wurde, zu einem Symbol für die Wiedervereinigung Europas wird.

Faithfulness, Freedom, European Identity

The people of Sopron have often shown their love for their homeland and their European identity. In 1921 they decided in a plebiscite to remain true to their Hungarian homeland. This won Sopron the title Civitas Fidelissima (most faithful city). The people proved their desire and commitment to freedom at the Pan-European Picnic in 1989, when several hundred citizens of East Germany broke through the Iron Curtain taking advantage of the opportunity offered by the organizers of the picnic. Sopron has always been a showplace and starting point for new directions in Europe. We would like to make this place a symbol of the reunification of Europe, because the people here took a decisive step toward European unity.

H	A	T	A
B	O	R	D
G	R	E	N
H	A	T	A
B	O	R	D
G	R	E	N
H	A	T	A
B	O	R	D
G	R	E	N

A Német Demokratikus Köztársaság (NDK) változásokat dermedten figyelő vezetése 1989-re nemcsak önmaga politikájának, hanem – jellegzetes módon – saját tűszként tartott állampolgárainak foglyává vált. A berlini kommunista vezetés tehetetlenül figyelte, hogy keletnémetek egyre nagyobb tömege menekül végleg a kilátástalanságból. Céljuk elsősorban a Német Szövetségi Köztársaságba történő áttelepülés volt. Számukra a legalkalmasabbnak az látszott, hogy Magyarországon keresztül hagyják hátuk mögött a szocialista rendszert. Reményeiket elsősorban az táplálta, hogy 1989. május 2-án megkezdődött a vasfüggöny lebontása az osztrák–magyar határon. A tény hatására széltebenhosszában terjedtek olyan téves információk, melyek szerint Ausztria és a szabad világ egy könnyed sétával elérhető a menekülők számára. Ez azonban nem ment ennyire egyszerűen. A magyar határőrizeti szervek továbbra is feltartóztatták a határsértőket, sőt bevezették a „mélységi” el-

R	A	T	T
E	R	B	R
Z	D	U	R
R	A	T	T
E	R	B	R
Z	D	U	R
R	A	T	T
E	R	B	R
Z	D	U	R

E	R	B	R
Z	D	U	R

E	R	B	R
Z	D	U	R

történész, a Soproni Múzeum igazgatója

[illegible]

only of their own politics, but of their own citizens whom they had held as hostages. The Communist leadership in Berlin stood by helplessly as ever more East Germans fled from their hopeless situation. Their first goal was to settle in West Germany. The easiest way to leave the socialist system behind seemed to be through Hungary. Their hopes had been fed since 2nd May, 1989 by the discussions which had begun between Austria and Hungary on dismantling the Iron Curtain. This set off a flood of rumors that Austria could be reached with only a little walk. It was not so simple. Illegal border crossers were still being stopped by the border police, and a mobile border patrol was begun which made it possible to send back potential refugees from a wider border area. In summer the first serious diplomatic discussions had started to clarify the situation of the East German citizens who were gathering in large numbers in Hungary, though these talks led to no result. In this situation an initiative came from Hungarian opposition of that time to organize a celebration for European unity on the Austro-Hungarian border which took on a special significance. Agitation from young people in Debrecen provided the inspiration for the opposition in Sopron to create the Pan-European Picnic. Imre Pozsgay and Otto von Habsburg were asked to become patrons of the picnic. Refugees from East Germany appeared before the official start of the program at 3 p.m. on 19th August, 1989, and spontaneously broke through the border in several waves. The Hungarian border guards, left on their own by their superiors, „condemned to freedom,” did not hinder this flight of refugees, which became the first truly spectacular action toward German unity. The border breakthrough, the „exodus” of East German refugees and the weakening of the East German dictatorship led to the German reunification, which also meant the reunification of Europe. Chancellor Helmut Kohl expressed thanks with the following words: „The Hungarians have removed the first stone from the Berlin wall.”

Many people feel that the famous speech of

Winston Churchill in Fulton, Missouri, marked the start of the Cold War and the bi-polar world order. The then British Prime Minister said that from Stettin on the Baltic to Trieste on the Adriatic, an Iron Curtain had descended on Europe. The Cold War did not begin from a single speech or a single sentence, but Churchill's expression had a metaphorical value and marked the end of an era in the history of Europe and the world. If we agree with that, then we can state that the Pan-European Picnic marked the end of another era.

In addition to the several hundred participants from Germany, Hungary and Austria, all of Europe and even the whole world symbolically bade farewell to division, and to the Stalinist and post-Stalinist dictatorships.

Dr. Imre Tóth

Historian, Director of the Sopron Museum

H A T A
B O R D
C R E N
H A T A
B O R D
C R E N
H A T A
B O R D
C R E N
H A T A
B O R D
C R E N
H A T A
B O R D
C R E N
H A T A
B O R D

Dr. Szájer József
Európai Parlamenti képviselő
Mitglied des
Europäischen Parlaments
Member of the
European Parliament

A XX. század kiemelkedő eseménye

Augusztus 19-én ünnepeljük a vasfüggöny áttörésének 20. évfordulóját. Az eltelt idő jelentős, de talán még nem történelmi távlat. Az érzelmi színezet halványul, és egyre inkább a higgadt értékelés kerül előtérbe. Ma már tudjuk, hogy a XX. század történelmének kiemelkedően fontos eseménye történt azon a soproni határszakaszon. A történelmet legtöbbször névtelen hősök bátorsága alakítja, az itt lezajlott határáttörésen is néhány ismert és sok névtelen magyar és német ember hősie viselkedése szabott határozott irányt a történelemnek.

Ein herausragendes Ereignis des 20. Jahrhunderts

Am 19. August feiern wir den 20. Jahrestag der Durchbrechung des Eisernen Vorhangs. Zwischen heute und damals ist eine beachtliche Zeitspanne verstrichen, wenn sie auch nach Maßstäben der Geschichte noch nicht als solche gilt. Die emotionale Färbung verblasst langsam und eine nüchterne Beurteilung der damaligen Ereignisse rückt zunehmend in den Vordergrund. Heute wissen wir, dass sich damals am Soproner Grenzabschnitt ein außerordentlich wichtiges Ereignis in der Geschichte des 20. Jahrhunderts abspielte. Es sind meistens die namenlosen Helden, die mit ihrem Mut Geschichte schreiben, und so waren es auch hier wenige bekannte und viele namenlose Ungarn und Deutsche, die während der Durchbrechung des Eisernen Vorhangs durch ihr mutiges Handeln den Lauf der Geschichte lenkten.

An Outstanding Event of the 20th Century

On 19th August we will celebrate the 20th anniversary of the breakthrough of the Iron Curtain. A considerable time has passed, but we still do not have a historical perspective on these events. The emotional intensity is slowly fading, but the sober historical judgment of those events is coming into the foreground. We know today that the Sopron section of the border played a prominent role in the events of the 20th century. History is often written by nameless heroes who make history with their courage. That is what happened here, when anonymous Hungarians and Germans took control of the direction of history with their brave deeds.

Dr. Magas László
a Páneurópai Piknik '89 Alapítvány
kuratóriumának elnöke
Kuratoriumsvorsitzender Stiftung
Paneuropäisches Picknick '89
Chairman of the Pan-European
Picnic '89 Foundation

Visszapillantás

Két évtized telt el a nevezetes, mára már történelmi léptékűvé vált Páneurópai Piknik óta.

Mi, akik a határ mentén laktunk, nagy várakozással tekintettünk a gyűlölt vasfüggöny megszüntése elé. Ezt volt hivatott megünnepelni a debreceni fiatalok kezdeményezésére a soproni ellenzéki szervezetek által életre hívott Páneurópai Piknik. Egy vidám hangulatú találkozóra hívtuk a határ mentén lakó magyar és osztrák polgárokat. Lehetőség tettük, hogy mindenki vágjon magának egy darabot a szögesdrótból, hogy ő is cselekvő részese lehessen ennek az eseménynek. Még jellemmondatot is adtunk a rendezvénynek: „Bontsd és vidd!”

Az engedélyek megszerzése után magyar és német nyelvű térképpel ellátott meghívókkal hirdettük rendezvényünket, amelynek híre csakhamar eljutott a hazánkban üdülő keletnémet polgárokhoz. A délután három órára tervezett határnyitást a protokoll szabályai szerint már nem tudtuk végrehajtani, mert az idesereglett NDK-s polgárok 14 óra 57 perckor elemi erővel áttörték a vasfüggöny kapuját. Hogy ez a hely emlékhely és nem kegyhely lett, azoknak a bátor határőröknek köszönhető, akik a fegyverhasználat helyett inkább segítették a menekülőket. Az itt készült képek pilanatok alatt bejárták a világot, és visszafordíthatatlanná tették a kelet-európai változásokat.

Az egykori szervezők mindig is fontosnak érezték az itt történt események hiteles bemutatását és az emlékek méltó ápolását. Ezért hoztuk létre 12 évvel ezelőtt a Páneurópai Piknik '89 Alapítványt. Terveztük, hogy ez a hely jelképezze az egykori szocialista országok szabadságvágyát, Európa újraegyesülését. A 10. évfordulóra sikerült kialakítani az emlékparkot és felújítani a szinte jár-

hatatlan utat. Ma, amikor az osztrák oldal is eltávolította az utolsó behajtani tilos táblát, láthatjuk, hogy milyen fontos kapcsolatteremtő pont lett ez az út.

A felavatandó emlékmű hatalmas lépés ahhoz, hogy igazi zarándokhellyé váljon az egykori Páneurópai Piknik színhelye.

Rückblick

Zwei Jahrzehnte sind seit dem Paneuropäischen Picknick, heute bereits von historischer Bedeutung, vergangen.

Wir, die hier an der Grenze lebten, hatten große Hoffnungen auf den Abbau des gehassten Eisernen Vorhangs gesetzt. Auf Initiative der Debreciner Jugendlichen veranstalteten die oppositionellen Organisationen von Sopron aus diesem Anlass das Paneuropäische Picknick. Wir luden die an der Grenze lebende österreichische und ungarische Bevölkerung zu diesem fröhlichen Treffen ein. Wir hatten es ermöglicht, dass sich ein Jeder ein Stück vom Stacheldraht schneiden kann, damit auch die Bürger aktiv am Abbau des Eisernen Vorhangs teilnehmen. Es wurde sogar ein Slogan für die Veranstaltung gefunden: „Abschneiden und mitnehmen!”

Nachdem die Genehmigungen erworben worden waren, wurden Einladungen zu der Veranstaltung angefertigt, denen Karten mit Hinweisen in Ungarisch und Deutsch beigelegt. Diese erreichten bald die zahlreichen DDR-Bürger, die ihren Urlaub in Ungarn verbrachten.

Die für 3 Uhr nachmittags anberaumte Grenzöffnung konnte nicht mehr dem Protokoll nach stattfinden, weil die sich hier versammelten DDR-Bürger um 14:57 Uhr mit elementarer Kraft das Tor des Eisernen Vorhangs durchbrachen. Dass die Stelle des Durchbruchs zu einer Gedenkstätte ohne Märtyrerdenkmal wurde, ist jenen mutigen Grenzsoldaten zu verdanken, die statt von ihrer Schusswaffe Gebrauch zu machen, den Flüchtlingen sogar Hilfe leisteten. Die hier gemachten Photos gingen bald um die Welt, und machten die osteuropäischen Veränderungen irreversibel.

Die ehemaligen Organisatoren hielten die authentische Darstellung der hier erfolgten Ereignisse und die würdige Pflege der Andenken für wichtig. Deshalb wurde vor 12 Jahren die Stiftung Paneuropäisches Picknick '89 gegründet. Unsere Absicht war, dass die Stelle des Durchbruchs den Freiheitsdrang der Völker der ehemaligen sozialistischen Länder, die Wiedervereinigung Europas symbolisiert. Es gelang uns, den Gedenkpark zum 10. Jahrestag zu errichten, und die fast unbefahrbare Straße zu erneuern. Heute, als auch auf österreichischer Seite das letzte Verbotsschild „Durchfahrt verboten“ entfernt worden ist, können wir sehen, welche Bedeutung dieser wichtigen Verbindungsstraße zukommt. Das hier zu errichtende Denkmal ist ein bedeutender Schritt dazu, dass die Stelle des ehemaligen Paneuropäischen Picknicks zu einem wahren Wallfahrtsort wird.

Review

Two decades have now passed since the historical milestone of the Pan-European Picnic. Those of us who lived at the border looked forward hopefully to the destruction of the hated Iron Curtain. The goal of the Pan-European Picnic was to celebrate this event. Opposition groups in Sopron were inspired by the young people of Debrecen who created this movement. We invited the Hungarians and Austrians living near the border to this festive meeting. We made it possible for each participant to cut out a piece of barbed wire and thus personally actively contribute to this event. We created the motto for the event: „Tear it down and take it away!” After permission was granted we advertised our program with invitations including maps in Hungarian and German. News of the event reached the East Germans who were vacationing in Hungary. We had planned to open the border at 3 p.m. but we could not follow an orderly procedure because the crowd of East German citizens gathered here rushed to crash through the border at 2:57 p.m. We must thank the courageous border

police that this site became a Memorial site and not a sorrowful shrine since they aided the border crossers instead of using their weapons. In moments the dramatic pictures made here circulated around the world and they made the changes in East Europe irreversible.

The organizers of that time have always considered it very important to present the events truthfully and maintain the memories respectfully. This is why the Pan-European Picnic '89 Foundation was created twelve years ago. Our goal was that this site should symbolize the longing for freedom of the former socialist countries and for the reunification of Europe.

On the occasion of the tenth anniversary of the picnic, the Memorial Park was established and the formerly impassable street was improved. Today when the Austrians have removed the last „no entry” signs, we can see how important this road can be in forming new relationships.

The dedication of the monument will be a huge step towards making the site of the former Pan-European Picnic a shrine for pilgrims.

Melocco Miklós
Munkácsy- és Kossuth-
díjas szobrászművész
Bildhauer, Munkácsy- und
Kossuthpreisträger
Munkácsy and Kossuth Prize
winner sculptor

Határáttörés

Amikor megkaptam a kitüntető megbízást a Határáttörés szoborkompozícióra, rögtön megérezttem, hogy ez nagyon komoly dolog, és nem köz-helyes feleletet várnak tőlem. Azt kellett megmu-tatnom, hogy egy rab nemzet szabadon enged egy rabságban sínylődő másikat. Mindketten hő-siességet vállaltak, hisz nyakukon még ott ültek a rabtartó despoták. Ennyi a történet, amely ma már történelem. Tisztességgel megpróbálók az eseményről annyit elmondani, amennyit én erről tudhatok. Hogy ez mennyire sikerült? Ennek meg-ítélése nem az én feladatom.

Grenzdurchbruch

Als ich den ehrenhaften Auftrag für den Entwurf der Skulptur Grenzdurchbruch erhielt, war mir sofort klar, dass dieser Auftrag eine große Her-ausforderung ist und nach nicht alltäglichen Lö-sungen verlangt. Ich musste darstellen, wie eine geknechtete Nation einer anderen unterjochten Nation zur Freiheit verhilft. Beide bewiesen hel-denhaften Mut, denn die despotischen Unter-drücker saßen ihnen immer noch im Genick. Und heute ist das alles schon Geschichte. Ich habe nach besten Kräften versucht, alles wiederzuge-ben, was ich über dieses Ereignis weiß. Inwieweit mir das gelungen ist, möchte ich dem Urteil an-derer überlassen.

Breakthrough

As I received the honour of the commission for the sculpture „Breakthrough” it was immediately clear to me that this was a great challenge and not suitable for a banal treatment. I had to show how a captive nation could aid another to find freedom. People from both nations showed heroic courage because the tyrannical oppressors still held them in their grasp. Today this is history. I have tried with all my strength to express as much as I can from what I know of these events. How successful have I been? I leave the judgment to others.

H A T Á
R O R D
G R E N
H A T Á
R O R D
G R E N
H A T Á
R O R D
G R E N

R R R E A

C H B R U C H G R E N Z D G R E N Z D U R C H B
T O R E S H A T Á R A T T O R E
H R O R D E R B R E A K

T O R E S H A T Á R A T T O R E S
H R O U G H B O R D E R B R E A K T
U C H G R E N Z D U R C H B R U C
H A T Á R A T T O R E S H A T Á R
U C H G R E N Z D
H A T Á R A T T O R E S H A
H R O U G H B O R D E R B R E A K

Az Európai Unió Kultúra Programjának támogatásával
Förderung durch das Programm Kultur der EU
With the support of the Culture Programme of the European Union

Pro
Lingua et
Cultura
Germanica
Stiftung

BURGENLÄNDISCHE
FORSCHUNGSGESELLSCHAFT
RESEARCH SOCIETY BURGENLAND

Konrad
Adenauer
Stiftung

H A T Á R Á T T O R E S H A T Á R Á T T O R E S
B O R D E R B R E A K T H R O U G H B O R D E R
G R E N Z D U R C H B R U C H G R E N Z D U R C
H A T Á R Á T T O R E S H A
B O R D E R B R E A K T H R O

